

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ,
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΕΝΙΑΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ
Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθ. Προτεραιότητας:

Αθήνα, 07-09-2012
Αρ. Πρωτ. 102726/Γ2

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Αν. Πασχαλίδου
Τηλέφωνο: 210-3442238

ΠΡΟΣ:

- Δ/νσεις Δ/θμιας Εκπ/σης
- Γραφεία Σχολικών Συμβούλων
- Γυμνάσια (μέσω των Δ/νσεων Δ/θμιας Εκπ/σης)

ΚΟΙΝ.: Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης

ΘΕΜΑ: Οδηγίες για τη διδασκαλία των Μαθημάτων των Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεων Ημερήσιου και Εσπερινού Γυμνασίου για το σχ. έτος 2012-2013

Σας αποστέλλουμε τις παρακάτω οδηγίες σχετικά με τη διδασκαλία των Μαθημάτων και των τριών τάξεων Ημερησίου και Εσπερινού Γυμνασίου. Συγκεκριμένα:

**ΙΣΤΟΡΙΑ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**

Απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση του μαθήματος είναι η διδασκαλία της ύλης χωρίς χάσματα και ασυνέχειες. Η αποσπασματικότητα δεν επιτρέπει στους μαθητές να κατανοήσουν τη σχέση που συνδέει μεταξύ τους τα ιστορικά γεγονότα ούτε το πλέγμα των συνθηκών υπό τις οποίες αυτά συντελέστηκαν. Για τον λόγο αυτό πρέπει να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για ολοκλήρωση της ύλης μέσα στο διδακτικό έτος. Επειδή όμως σε πολλές περιπτώσεις η συστηματική διδασκαλία όλου του βιβλίου καθίσταται αδύνατη λόγω αντικειμενικών προβλημάτων προτείνεται ως απολύτως αναγκαία η διδασκαλία των κατωτέρω ενοτήτων. Όσον αφορά τις ενότητες που δεν έχουν συμπεριληφθεί στη διδακτέα ύλη, θεωρείται αυτονόητο ότι ο/η εκπαιδευτικός θα μεριμνήσει ώστε, μέσα από μια ευσύνοπτη προσέγγιση των βασικών στοιχείων τους, να διασφαλισθεί η συνέχεια και η συνοχή της ιστορικής αφήγησης.

Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη για όλες τις τάξεις ότι οι ιστορικές πηγές που περιέχονται στα σχολικά βιβλία ιστορίας δεν αποτελούν προέκταση της αφήγησης του βιβλίου και επομένως δεν πρέπει να διδάσκονται ως επιπλέον γνωστικά στοιχεία, των οποίων ζητείται κα-

τά τις εξετάσεις η εκμάθηση, αλλά αποτελούν μεθοδολογικά εργαλεία για την άσκηση της κριτικής σκέψης των μαθητών.

ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

I. ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

- Κεφάλαιο Β΄:** Η Εποχή του Χαλκού (3000-1100 π.Χ.)
2. Ο Κυκλαδικός πολιτισμός (σελ.21-22)
 3. Ο Μινωικός πολιτισμός (σελ.23-25)
 4. Η θρησκεία και η τέχνη των Μινωιτών (σελ.26-28)
 5. Ο Μυκηναϊκός κόσμος (σελ.29-32)
 6. Η Μυκηναϊκή θρησκεία και τέχνη (σελ.33-34)

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Κεφάλαιο Γ΄: Ο Ελληνικός κόσμος από το 1100 έως το 800 π.Χ., (σελ.37-41)

Κεφάλαιο Δ΄: Αρχαϊκή Εποχή (800-479 π.Χ.), (σελ.43-66)

Κεφάλαιο Ε΄: Η Ηγεμονία της Αθήνας (479-431π.Χ.), (σελ.69-80)

Κεφάλαιο ΣΤ΄: Ηγεμονικοί ανταγωνισμοί και κάμψη των ελληνικών πόλεων (431-362 π.Χ.), (σελ.83-93)

Κεφάλαιο Ζ΄: Η ανάπτυξη της Μακεδονίας (σελ.96-105)

Κεφάλαιο Η΄: Οι Τέχνες και τα Γράμματα την Κλασική Εποχή (σελ.107-116)

Κεφάλαιο Θ΄: Ελληνιστικοί και Ρωμαϊκοί Χρόνοι

1. Τα ελληνιστικά βασίλεια (σελ.118-120)
2. Η κατάσταση στον ελλαδικό χώρο (σελ. 121-122)
3. Το ρωμαϊκό κράτος αποκτά μεγάλη δύναμη (σελ. 123-124)
4. Η υποταγή του ελληνικού κόσμου (σελ. 125-126)

Κεφάλαιο Ι΄: Από τη Ρώμη στο Βυζάντιο

1. Η ρωμαϊκή ειρήνη (σελ. 138-139)
4. 3^{ος} αιώνας μ.Χ. Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία σε κρίση (σελ. 144-145)
5. Κωνσταντίνος: Η μεγάλη στροφή (σελ. 146-147)

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Κεφάλαιο Πρώτο: Οι πρώτοι αιώνες του Βυζαντίου (330-717),

- I. Η μετεξέλιξη του Ρωμαϊκού κράτους
 1. Από τη Ρώμη στη Νέα Ρώμη (σελ. 7-9)
- II. Εξωτερικά προβλήματα και αναδιοργάνωση του κράτους (σελ. 16-21)

Κεφάλαιο Δεύτερο: Λαοί στον περίγυρο του βυζαντινού κράτους

- I. Ο Βαλκανικός κόσμος κατά τον Μεσαίωνα
 1. Οι Σλάβοι και οι σχέσεις τους με το Βυζάντιο (σελ.23)
 2. Οι Βούλγαροι και οι σχέσεις τους με το Βυζάντιο (σελ.24-25)
- II. Ο κόσμος του Ισλάμ κατά την περίοδο του Μεσαίωνα
 2. Το εμπόριο και ο πολιτισμός του Ισλάμ (σελ.29-30)

Κεφάλαιο Τρίτο: Περίοδος της μεγάλης ακμής του Βυζαντίου (717-1025) (σελ.32-51)

- I. Παγίωση της Βυζαντινής κυριαρχίας στα Βαλκάνια και τη Μ. Ασία
- II. Κοινωνία και Οικονομία

Κεφάλαιο Τέταρτο: Περίοδος της κρίσης του Βυζαντίου (1025-1453) (σελ.53-68)

- I. Η εξασθένηση του Βυζαντίου και το Σχίσμα με τη Δύση
- II. Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για το Βυζάντιο
- III. Ανασύσταση του Βυζαντίου και υποταγή στους Οθωμανούς

Κεφάλαιο Πέμπτο: Ο πολιτισμός του Βυζαντίου (σελ.70-73 και 80-84)

1. Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο (σελ.70-73)
 4. Εικαστικές Τέχνες και Μουσική (σελ.80-84)
- Κεφάλαιο Έκτο:** Η μεσαιωνική Ευρώπη (σελ.89-90)
- I. Η εξέλιξη της Μεσαιωνικής Ευρώπης μετά τη μετανάστευση των λαών (5^{ος}-10^{ος} αι.)
 2. Ο Καρλομάγνος και η εποχή του (σελ.89-90)
- Κεφάλαιο Έβδομο:** Η Ευρώπη στους νεότερους χρόνους (15^{ος}-18^{ος} αι.)
- I. Οι ανακατατάξεις στη μεταμεσαιωνική ευρωπαϊκή κοινωνία
 1. Οι ανακαλύψεις (σελ. 110-112)
 2. Αναγέννηση και Ανθρωπισμός (σελ. 113-119)
 3. Η θρησκευτική Μεταρρύθμιση (σελ. 120-123)
 4. Πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις από το 15^ο ως το 18^ο αιώνα. (σελ. 124-128)
 - II. Ο Ελληνισμός υπό βενετική και οθωμανική κυριαρχία (σελ. 133-138).

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

- Κεφάλαιο πρώτο:** Οι απαρχές διαμόρφωσης του Νεότερου κόσμου
- Η εποχή του Διαφωτισμού (σελ.10-13)
 - Η αμερικανική επανάσταση (σελ.14-15)
 - Η έκρηξη και η εξέλιξη της γαλλικής επανάστασης (1789-1794), (σελ.16-19)
- Κεφάλαιο δεύτερο:** Η ελληνική επανάσταση του 1821 στο πλαίσιο της ανάδυσης των εθνικών ιδεών και του φιλελευθερισμού στην Ευρώπη
5. Ο Ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι. (σελ.23-25)
 6. Τα επαναστατικά κινήματα των ετών 1820-1821 στην Ευρώπη (σελ.26-27)
 7. Η Φιλική Εταιρεία και η κήρυξη της ελληνικής επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες (σελ.28-29)
 8. Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827), (σελ.30-32)
 9. Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων για συγκρότηση κράτους (σελ.33-34)
 10. Ελληνική επανάσταση και Ευρώπη (σελ.35-37)
- Κεφάλαιο τρίτο:** Οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Ευρώπη και στον κόσμο τον 19^ο αιώνα
12. Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης (σελ.41-43)
 13. Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της βιομηχανικής επανάστασης (σελ.44-45)
- Κεφάλαιο τέταρτο:** Το ελληνικό κράτος από την ίδρυσή του έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα (σελ.55-71)
- Κεφάλαιο έκτο:** Η Ελλάδα από το κίνημα στο Γουδί (1909) έως το τέλος των Βαλκανικών πολέμων (1913) (σελ.82-88)
- Κεφάλαιο έβδομο:** Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος και η ρωσική επανάσταση (1914 – 1918) (σελ.89-99)
- Κεφάλαιο όγδοο:** Ο Μικρασιατικός πόλεμος (1919-1922) (σελ. 100-110)
- Κεφάλαιο ένατο:** Η εποχή του Μεσοπολέμου (1919-1939) (σελ. 111-122)
- Κεφάλαιο δέκατο:** Ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος και η Ελλάδα (σελ.123-136)
- Κεφάλαιο ενδέκατο:** Διεθνείς εξελίξεις από το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου έως τα τέλη του 20^{ου} αιώνα
50. Η πολιτική διαίρεση της μεταπολεμικής Ευρώπης (σελ.138-140)
- Κεφάλαιο δωδέκατο:** Η Ελλάδα από το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου έως τα τέλη του 20^{ου} αιώνα (σελ.150-165)

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ)

ΤΑΞΗ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Θα διδαχτούν η Ομήρου *Οδύσσεια* και οι Ηροδότου *Ιστορίες* σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Η Ομήρου *Οδύσσεια* θα διδαχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων το επιθυμεί) από τον Σεπτέμβριο μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή (1,2,3,4,6,7,8) Το περιεχόμενο των ενότητων 5, 9 και 10 ο διδάσκων μπορεί να το αξιοποιήσει κατά τη διδασκαλία του κειμένου όπως εκείνος κρίνει προσφορότερο.	2
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίας α Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας α 1 -25	1
Αναλυτική επεξεργασίας ραψωδίας α 26-108	1
-//- -// -//- α 109-173	1
-//- -// -//- α 174-360	2
-//- -// -//- α 361-497	2
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων β, γ, δ, ε	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ε 50-164	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ε 165-251	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ε 311-420	2
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίας ζ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ζ 139-259	3
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων η, θ, ι,	1
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ι 240-630	4
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας π, 185-336	2
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων ρ, σ, τ, υ, φ, χ	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας χ 350-446	2
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίας ψ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ψ 89-381	3
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίας ω Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ω 265-377	2
Γενική θεώρηση της <i>Οδύσσειας</i>	2
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	40

Τα εισαγωγικά σημειώματα των ραψωδίων αποτελούν στοιχεία αναφοράς κατά την επεξεργασία δηλαδή αξιοποιούνται, αλλά δεν απομνημονεύονται και ούτε αποτελούν εξεταστέα ύλη.

Ο διδάσκων φροντίζει να εντάσσει τα επιλεγμένα προς αναλυτική επεξεργασία αποσπάσματα στο πλαίσιο της ραψωδίας στην οποία ανήκουν, αξιοποιώντας τις περιληπτικές αναδιηγήσεις του περιεχομένου των ραψωδίων και ενθαρρύνοντας, κατά την κρίση του και σύμφωνα με τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο, την ανάγνωση ανθολογημένων αποσπασμάτων του εγχειριδίου.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Οι Ηροδότου *Ιστορίες* θα διδαχτούν κανονικά δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων το επιθυμεί) από την 1^η Μαρτίου μέχρι τον Μάιο σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή, σ. 8-11	1
Βιβλίο πρώτο Ενότητα 1 ^η : Προοίμιο Ενότητα 2 ^η : Κροίσος και Σόλων Η νουβέλα του Άδραστου (ανάγνωση) Ενότητα 3 ^η : Κροίσος και Κύρος	5
Βιβλίο δεύτερο Ενότητα 5 ^η : «Θωμάσια» και «νόμοι» των Αιγυπτίων (ανάγνωση) Ενότητα 6 ^η : Μνημεία της Αιγύπτου	2
Βιβλίο τρίτο Ενότητα 7: Το δαχτυλίδι του Πολυκράτη (ανάγνωση) Ενότητα 8 ^η : Τα πολιτεύματα	3
Βιβλίο έκτο Ενότητα 11: Η μάχη του Μαραθώνα	2
Βιβλίο έβδομο Ενότητα 12: Διάλογος Ξέρξη-Δημάρατου Ενότητα 13: Η μάχη των Θερμοπυλών	3
Βιβλίο όγδοο Ενότητα 15: Η ναυμαχία της Σαλαμίνας	1
Συνολική θεώρηση	1
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	18 ώρες

ΤΑΞΗ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Θα διδαχτούν κανονικά τα *Ομηρικά Έπη: Ιλιάδα* και το *Ανθολόγιο Αρχαία Ελλάδα*. Ο τόπος και οι άνθρωποι σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ: ΙΛΙΑΔΑ

Το βιβλίο *Ομηρικά Έπη: Ιλιάδα* θα διδαχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων το επιθυμεί) από τον Σεπτέμβριο έως το τέλος Φεβρουαρίου.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή	1
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίας Α Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Α 1-53	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Α 54-306	4
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Α 350-431α	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Α 494-612	3
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Β, Γ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Γ 121-244	3
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Δ, Ε, Ζ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Ζ 369-529	4
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Η, Θ, Ι Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας 225-431	4
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Ο	2
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίας Π Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Π 684-867	3
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Ρ, Σ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Σ 478-616	3
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Τ, Υ, Φ, Χ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Χ 247-394	3
Περιληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Ψ, Ω Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Ω 468-677	4
Συνολική θεώρηση	2
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	40

Ο διδάσκων φροντίζει να εντάσσει τα επιλεγμένα προς αναλυτική επεξεργασία αποσπάσματα στο πλαίσιο της ραψωδίας στην οποία ανήκουν, αξιοποιώντας τις περιληπτικές αναδιηγήσεις του περιεχομένου των ραψωδίων και ενθαρρύνοντας, κατά την κρίση του και σύμφωνα με τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο, την ανάγνωση ανθολογημένων αποσπασμάτων του εγχειριδίου.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ. Ο ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ (ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ)

Το βιβλίο *Αρχαία Ελλάδα. ο Τόπος και οι Ανθρωποι* θα διδαχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων το επιθυμεί) από τον Μάρτιο έως τον Μάιο.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Η Αθήνα (επιλογή τουλάχιστον 2 κειμένων κατά την κρίση του καθηγητή)	4
Η Σπάρτη	2
Η Μακεδονία	2
Η Θήβα	2
Η Κόρινθος μετά την καταστροφή	2
Η Αλεξάνδρεια	2
Αθλητισμός και αθλήματα	4
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	18 ώρες

ΤΑΞΗ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1) ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Το αντικείμενο θα διδαχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων επιθυμεί) από τον Σεπτέμβριο έως το τέλος Φεβρουαρίου. Ο διδάσκων επιλέγει ανάμεσα στα βιβλία **Δραματική Ποίηση. Ευριπίδη Ελένη** και **Δραματική Ποίηση. Αριστοφάνη Όρνιθες**, σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

Δραματική Ποίηση. Ευριπίδη Ελένη

Ως εισαγωγή, από το εγχειρίδιο *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας* θα διδαχθούν οι σ. 63-74 και 88-96. Από τις σ. 88-96 θα δοθεί έμφαση στα χαρακτηριστικά του έργου του Ευριπίδη και οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν ονομαστικά τα έργα του. Στο περιεχόμενο των σ. 76-87 (Οι μεγάλοι Τραγικοί: Πρόδρομοι, Αισχύλος, Σοφοκλής) να γίνει απλή αναφορά.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή	2
Αναλυτική επεξεργασία Προλόγου (1-191)	4
Αναλυτική επεξεργασία Παρόδου (192-288)	2
Συνοπτική θεώρηση Παρόδου (289-436)	1
Αναλυτική επεξεργασία Α΄ Επεισοδίου (437-575)	3
Αναλυτική επεξεργασία Επιπαρόδου – Β΄ Επεισοδίου (576-658)	2
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Επεισοδίου (659-840)	3
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Επεισοδίου (841-941)	2
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Επεισοδίου (942-1139)	3
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Επεισοδίου (1140-1219)	3
Αναλυτική επεξεργασία Α΄ Στασίμου (1220-1285)	1
Αναλυτική επεξεργασία Γ΄ Επεισοδίου (1286-1424)	4
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Στασίμου (1425-1499)	1
Αναλυτική επεξεργασία Δ΄ Επεισοδίου (1500-1592)	2
Συνοπτική θεώρηση Γ΄ Στασίμου (1593-1652)	1
Συνοπτική θεώρηση εξόδου (1653-1778)	4
Αναλυτική επεξεργασία Εξόδου (1779-1870)	4
Γενική θεώρηση	2
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	40

Δραματική Ποίηση, Αριστοφάνη Όρνιθες

Από το εγχειρίδιο *Δραματική Ποίηση. Αριστοφάνη Όρνιθες* ως Εισαγωγή θα διδαχθούν οι σελίδες 10-18. Υποστηρικτικά ο διδάσκων μπορεί να αναφερθεί στα αντίστοιχα κεφάλαια από το εγχειρίδιο *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας*.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή	2
Αναλυτική επεξεργασία Προλόγου (1-231)	5
Αναλυτική επεξεργασία Παρόδου (232-487)	5
Αναλυτική επεξεργασία Επιρρηματικού Αγώνα (488-576)	2
Συνοπτική θεώρηση Επιρρηματικού Αγώνα (577-677)	1
Συνοπτική θεώρηση Μεταβατικής σκηνής (678-716)	1
Αναλυτική επεξεργασία Παράβασης (717-794)	2

Συνοπτική θεώρηση Παράβασης (795-842)	1
Αναλυτική επεξεργασία Ιαμβικών σκηνών I (843-1106)	4
Συνοπτική θεώρηση Δεύτερης Παράβασης (1107-1168)	1
Συνοπτική θεώρηση Ιαμβικών σκηνών II (1169-1397)	1
Αναλυτική επεξεργασία Ιαμβικών σκηνών II (1398-1539)	4
Συνοπτική θεώρηση Ιαμβικών σκηνών II (1540-1638)	1
Αναλυτική επεξεργασία Ιαμβικών σκηνών II (1639-1773)	4
Συνοπτική θεώρηση Ιαμβικών σκηνών II (1774-1787)	1
Αναλυτική επεξεργασία Εξόδου (1788-1851)	3
Γενική θεώρηση	2
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	40

2) ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Το αντικείμενο θα διδαχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (εφόσον ο διδάσκων επιθυμεί, σε συνεχόμενο δίωρο) από τον Μάρτιο και μετά (σύνολο 13 ώρες).

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή (1,2,3,4,5,6,8,9) Η εισαγωγή να διδαχτεί στο πλαίσιο της παρουσίασης του αντικείμενου και του βιβλίου	2
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή (1-3), Ενότητα 3	2
Κεφάλαιο 2: Εισαγωγή (1-3), Ενότητα 2, 4	3
Κεφάλαιο 3: Εισαγωγή (1-6)	1
Κεφάλαιο 3: Ενότητες 4, 5	2
Κεφάλαιο 4: Εισαγωγή (2-3)	1
Κεφάλαιο 4: Ενότητες 2,3,5	3
Κεφάλαιο 5: Εισαγωγή (1-6)	1
Κεφάλαιο 5: Ενότητα 2	1
Κεφάλαιο 5: Ενότητα 4	1
Συνολική θεώρηση	1
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	18

Επισημαίνεται ότι οι εισαγωγές στα κεφάλαια θα διδαχθούν ως εισαγωγές στη θεματική των κειμένων και στο μέτρο που είναι χρήσιμες για την ερμηνεία τους. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να διδαχθούν ανεξάρτητα από τα κείμενα ως ιστορία της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας. Προκειμένου να διευκρινιστούν συγκεκριμένα σημεία των εισαγωγών, ο διδάσκων, εφόσον το θεωρεί απαραίτητο, μπορεί να διαβάσει κείμενα από το εγχειρίδιο τα οποία δεν προβλέπονται στη διδακτέα ύλη.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΤΑΞΕΙΣ Α΄ Β΄ Γ΄ Γυμνασίου

- Τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο διδάσκονται δύο (2) ώρες την εβδομάδα με ελεύθερη επιλογή από το διδάσκοντα. Το δίωρο αυτό, εφόσον το επιθυμεί ο διδάσκων, είναι συνεχόμενο.
- Στην Α΄ και Β΄ τάξη μπορούν να διδαχθούν **20 περίπου λογοτεχνικά κείμενα (15 για τα εσπερινά)** εκ των οποίων δύο ή τρία κείμενα από την ξένη λογοτεχνία.
- Στην Γ΄ τάξη πρέπει να διδαχθούν κείμενα από όλες τις ιστορικές περιόδους. Όπου υπάρχουν κείμενα της ξένης λογοτεχνίας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για συγκριτική ανάγνωση.

- Στην Γ΄ τάξη καλό είναι να γίνει διδακτική αξιοποίηση των εισαγωγικών σημειωμάτων που αφορούν στην ιστορική εξέλιξη της λογοτεχνίας μας. Τα στοιχεία αυτά δεν διδάσκονται ούτε αξιολογούνται αυτόνομα, αλλά πάντοτε σε αναφορά με το διδασκόμενο κείμενο.
- Σε όλες τις τάξεις οι μαθητές θα πρέπει να ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν τα βιβλία *Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων*. Διευκρινίζεται ότι τα βιβλία αυτά δεν προορίζονται για αυτόνομη διδασκαλία, αλλά έχουν στόχο να λειτουργήσουν συμβουλευτικά και συμπληρωματικά για το μάθημα της λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο.
- Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, εφόσον είναι εφικτό, οι μαθητές θα μπορούσαν να μελετήσουν (2) το πολύ λογοτεχνικά βιβλία, στο πλαίσιο καλλιέργειας της φιλαναγνωσίας. Επισημαίνεται ότι η συγκεκριμένη δραστηριότητα αποτελεί μεν κριτήριο αξιολόγησης των μαθητών, ωστόσο τα λογοτεχνικά βιβλία δεν συμπεριλαμβάνονται στην ύλη των εξετάσεων της περιόδου Μαΐου-Ιουνίου.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Α΄ Τάξη

- Από τις Ενότητες **1-18** του διδακτικού βιβλίου «**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου**» των Ν. Μπεζαντάκου, Α. Παπαθωμά κ.ά., **δεν** θα διδαχθεί το Α΄ Μέρος (Κείμενο) των Ενοτήτων **5, 8, 9, 16, 17, 18**, καθώς και τα αντίστοιχα παράλληλα Κείμενα του Επιμέτρου. Το Β΄ και Γ΄ Μέρος όλων των Ενοτήτων (1-18) θα διδαχθεί κανονικά.

Β΄ Τάξη

- Από τις Ενότητες **1-18** του διδακτικού βιβλίου «**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου**» των Α. Παπαθωμά, Μ. Γαλάνη κ.ά., **δεν** θα διδαχθούν τα εξής: α) **Ενότητα 4^η, 6^η, 8^η, 10^η, 18^η**: Α΄ Μέρος (Κείμενο και παράλληλα Κείμενα του Επιμέτρου). β) **Ενότητα 14^η**: Β΄2 Μέρος (Ετυμολογικά). γ) **Ενότητα 16^η**: Α΄ Μέρος (Κείμενο και παράλληλο Κείμενο του Επιμέτρου) και Β΄1, 2 Μέρος (Λεξιλογικά και Ετυμολογικά). δ) **Ενότητα 17^η**: Β΄1, 2 Μέρος (Λεξιλογικά και Ετυμολογικά). Η υπόλοιπη ύλη του βιβλίου θα διδαχθεί κανονικά.

Γ΄ Τάξη

- Από τις Ενότητες **1-12** του διδακτικού βιβλίου «**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου**» των Ν. Μπεζαντάκου, Β. Χαραλαμπάκου κ.ά., **δεν** θα διδαχθεί το Α΄ Μέρος (Κείμενο και παράλληλα Κείμενα του Επιμέτρου) των Ενοτήτων **5, 7, 10, 12**. Το Β΄ και Γ΄ Μέρος όλων των Ενοτήτων (1-12) θα διδαχθεί κανονικά.
- Η διδακτέα ύλη από το βιβλίο «**Αρριανού Αλεξάνδρου Ανάβαση**» Γ΄ Γυμνασίου των Ν. Μπούρα, Κ. Ναστούλη, Α. Σακελλαρίου, (κατά το 3^ο τρίμηνο: Μάρτιος-Μάιος) ορίζεται ως ακολούθως:
 - Εισαγωγή**: Τα κεφάλαια **I, II, III, V, VIII** θα διδαχθούν κανονικά. Τα κεφάλαια **IV, VI, VII** **δεν** θα διδαχθούν.
 - Κείμενο**: Από το **Α΄** Βιβλίο θα διδαχθούν τα κεφάλαια: **13,3-7, 15, 3-8, 16, 4-7**. Από το **Β΄** Βιβλίο θα διδαχθεί το κεφάλαιο **4, 9-11**. Από το **Ε΄** Βιβλίο θα διδαχθεί το κεφάλαιο **19, 1-3**. Από το **Ζ΄** Βιβλίο τα κεφάλαια: **28-30**. Τα υπόλοιπα κεφάλαια **δεν** θα διδαχθούν.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Στη διδακτέα ύλη του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας περιλαμβάνονται τα εγχειρίδια **Νεοελληνική Γλώσσα, Βιβλίο Μαθητή και Τετράδιο Εργασιών Α΄, Β΄ & Γ΄ τάξεων Γυμνασίου.**

Για κάθε ενότητα των εγχειριδίων της Νεοελληνικής Γλώσσας, συμπληρωματικά προς το **ΔΕΠΠΣ**, το **ΑΠΣ Νεοελληνικής Γλώσσας** (ΦΕΚ/303, τ. β΄/13-03-2003, σελ. 3778-3794) και προς τις διδακτικές προτάσεις που περιλαμβάνονται στα **Βιβλία Εκπαιδευτικού Α΄, Β΄ & Γ΄ τάξεων Γυμνασίου**, προτείνονται τα εξής:

- Ο ενδεικτικός χρόνος για τη χρονική κάλυψη της γλωσσικής διδασκαλίας, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών Γυμνασίου.
- Η συνοπτική διδασκαλία ορισμένων τμημάτων των εγχειριδίων, εφόσον υπάρχουν χρονικοί περιορισμοί, ή η παράλειψή τους, εφόσον ο διδακτικός χρόνος δεν επαρκεί.
- Η διδασκαλία ορισμένων γραμματικών φαινομένων και των συναφών με αυτά δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τη *Γραμματική*.
- Σημεία που αφορούν την εξοικείωση των μαθητών με τα κειμενικά είδη και την ανάπτυξη δεξιοτήτων στο γραπτό και προφορικό λόγο.

Σημειώνεται ότι οι διδάσκοντες/διδάσκουσες, στο πλαίσιο της υλοποίησης των εκάστοτε διδακτικών στόχων και του διαθέσιμου διδακτικού χρόνου, μπορούν να χρησιμοποιούν κατά περίπτωση κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό (κείμενα, δραστηριότητες κ.ά.) και από άλλες πηγές, με σκοπό την εμπέδωση των γραμματικών φαινομένων, την περαιτέρω εξοικείωση των μαθητών/μαθητριών με ποικίλα κειμενικά είδη και την καλλιέργεια της ικανότητάς τους να κατανοούν και να παράγουν επιτυχώς προφορικό και γραπτό λόγο.

Α΄ ΤΑΞΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Σύνολο: 65 διδακτικές ώρες

1 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ Οι πρώτες μέρες σε ένα νέο σχολείο		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
10-12	Α. Εισαγωγικά κείμενα	1. Προτείνεται οι ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων να αξιοποιηθούν κατ' επιλογήν από το διδάσκοντα. 2. Σκόπιμο είναι να δοθούν ορισμένες προκαταρκτικές διευκρινίσεις για τον τρόπο με τον οποίο οι συνθήκες και ο κώδικας επικοινωνίας επηρεάζουν τη διαμόρφωση του μηνύματος. 3. Από τα κείμενα 6 και 7 (σ. 18-19) προτείνεται να διδαχτεί μόνο το ένα. 4. Προτείνεται να δοθούν απλές οδηγίες για τη σωστή χρήση των σημείων στίξης, ιδιαίτερα του κόμματος και της τελείας. 5. Κατά τη διδασκαλία των προτάσεων σκόπιμο κρίνεται να τονιστεί η διάκρισή τους σε απλές, ελλειπτικές και επαυξημένες [Γ1].
12	Β. Επικοινωνία	
12 -15	Β1. Παράγοντες της επικοινωνίας	
15-17	Β2. Κώδικες επικοινωνίας	
17	Γ. Είδη προτάσεων	
17-19	Γ1. Είδη προτάσεων ανάλογα με τα συστατικά τους	
19-21	Γ2. Είδη προτάσεων, σημασίες τους και σημεία στίξης	
22	Δ. Λεξιλόγιο ενότητας	
23	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
24	Διαθεματική εργασία	

2^η ΕΝΟΤΗΤΑ
Επικοινωνία στο σχολείο

ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
26-28	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Προτείνεται να δοθεί έμφαση στη διάκριση προφορικού [B1] και γραπτού λόγου [B2]. 2. Η άσκηση 1 της υποενότητας B1, σ. 28, να μη διδάχτεί, αν δεν υπάρχει δυνατότητα μαγνητοφώνησης του γραπτού κειμένου 1, σ. 26. 3. Από τα κείμενα 14 και 15, σ. 34-35 [Γ], μπορεί να επιλεγεί μόνο το ένα. 4. Σκόπιμο είναι να τονιστεί η σχέση ανάμεσα στις ευρύτερες περιστάσεις επικοινωνίας και τα φαινόμενα γλωσσικής ποιικιλίας. 5. Προτείνεται να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία της παραγράφου [Γ] και ιδιαίτερα: <ul style="list-style-type: none"> • στον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου και την αναγνώριση των δομικών στοιχείων της • στην αξιοποίηση των γνώσεων για την παράγραφο κατά την σύνταξη διαφορετικών ειδών κειμένων και • στο ρόλο των συνδετικών λέξεων για τη συνοχή της παραγράφου.
28	B. Είδη προφορικού και γραπτού λόγου	
28	B1. Προφορικός λόγος	
29-31	B2. Γραπτός λόγος	
31-33	B3. Γλωσσική ποικιλία – Μέσο και περίπτωση επικοινωνίας	
34-35	Γ. Η Παράγραφος	
36	Δ. Λεξιλόγιο ενότητας	
37	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
38	Διαθεματική εργασία	

3^η ΕΝΟΤΗΤΑ
Ταξίδι στον κόσμο της φύσης

ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	8 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
40-42	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τα κείμενα της ενότητας και οι ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων μπορούν να αξιοποιηθούν κατ' επιλογήν από το διδάσκοντα λόγω πληθώρας ύλης της ενότητας. 2. Προτείνεται στην ενότητα αυτή ο διδάσκων να παρουσιάσει με οικονομία χρόνου και περιληπτικά τα βασικότερα από τα χαρακτηριστικά των κειμενικών τύπων με αντιπροσωπευτικά κειμενικά παραδείγματα από το βιβλίο ή άλλες πηγές. Σημειώνεται ότι καθένας από τους κειμενικούς τύπους παρουσιάζεται εκτενώς και σε άλλες ενότητες των σχολικών εγχειριδίων. 3. Να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία της περίληψης κειμένου, σ. 48 [Γ1]. 4. Συνιστάται να προσεχτεί η διδασκαλία της έννοιας της πολυτροπικότητας [E], εφόσον οι μαθητές γενικότερα δεν είναι εξοικειωμένοι με αυτή. 5. Από τις δραστηριότητες του «Διαβάζω και γράφω» (σ. 55) προτείνεται να γίνει επιλογή μεταξύ των 1, 3 και 4 [Δ1].
43	B. Περιγραφή	
43	B1. Στοιχεία περιγραφής	
44-45	B2. Είδη περιγραφής	
46	B3. Λεξιλόγιο περιγραφής	
47	Γ. Αφήγηση	
47-48	Γ1. Στοιχεία αφήγησης	
48	Γ1. Περίληψη	
49-50	Γ2. Είδη αφήγησης	
50	Γ3. Λεξιλόγιο αφηγηματικών κειμένων	
52	Δ. Επιχειρηματολογία	
52-55	Δ1. Στοιχεία επιχειρήματος και μελέτη επιχειρημάτων	
55	Δ2. Λεξιλόγιο επιχειρηματολογίας	
56-57	Ε. Πολυτροπικότητα	
58	Διαθεματική εργασία	

4^η ΕΝΟΤΗΤΑ
Φροντίζω για τη διατροφή και την υγεία μου

ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	9 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
60-62	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να γίνει επιλογή μεταξύ των κειμένων που θα διδαχθούν και των ερωτήσεων κατανόησης που θα αξιοποιηθούν, λόγω πληθώρας ύλης της ενότητας. 2. Εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, μία ή περισσότερες από τις υποενότητες B1, B2 Γ2 και E μπορούν να διδαχθούν με συντομία. 3. Στο παράδειγμα «<i>Το 1 στα 10 Ελληνόπουλα είναι παχύσαρκο</i>» της σ. 65 [B2] να προστεθεί μετά το επίθετο <i>παχύσαρκο</i> η λέξη <i>παιδί</i>, ώστε να υπάρχει συμφωνία με τα αναφερόμενα στη σ. 63 για την ονοματική φράση [B1]. 4. Ως προς την κλίση ουσιαστικών και επιθέτων [Γ]: <ul style="list-style-type: none"> • Να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τη Γραμματική τα ουσιαστικά διακρίνονται: α) σε αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα και β) σε ισόσύλλαβα και ανισόσύλλαβα. • Να διευκρινιστεί ότι η διάκριση σε δικατάληκτα και τρικατάληκτα είναι επίσης ένας τρόπος περιγραφής των ουσιαστικών που υιοθετούν ορισμένες γραμματικές. • Κατά τη διδασκαλία των κλιτικών πινάκων να αναφερθούν επιπρόσθετα και οι τύποι της κλητικής. • Για τα ουσιαστικά και τα επίθετα που εμφανίζουν ιδιαιτερότητες στην κλίση είναι δυνατό να αξιοποιηθούν οι αντίστοιχες ενότητες της Γραμματικής. 5. Ως προς την παραγωγή και τη σύνθεση [Δ]: <ul style="list-style-type: none"> • Να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τη Γραμματική οι λέξεις που αρχίζουν με πρόθημα θεωρούνται σύνθετες και ότι παράγωγες θεωρούνται μόνο οι λέξεις που σχηματίζονται με παραγωγικές καταλήξεις (επιθήματα). • Να διευκρινιστεί στους μαθητές ότι ορισμένες γραμματικές κατατάσσονται στις παράγωγες λέξεις και εκείνες που αρχίζουν με πρόθημα. • Εφόσον υλοποιηθούν οι σχετικές δραστηριότητες στις σ. 74-75 και 80 του εγχειριδίου [Δ], καθώς και στις σ. 43-44, 48-49 και 55 του Τετραδίου Εργασιών της Α΄ Τάξης, να προσαρμοστούν σύμφωνα με τη Γραμματική. • Εφιστάται γενικότερα η προσοχή των δι-
63	B. Ονοματική φράση – Επιθετικός προσδιορισμός	
63-64	B1. Τι είναι ονοματική φράση και ποια η λειτουργία της στην πρόταση	
65-68	B2. Επιθετικός προσδιορισμός	
68	Γ. Κλίση ουσιαστικών και επιθέτων	
68-72	Γ1. Κλίση ουσιαστικών	
72-74	Γ2. Κλίση επιθέτων	
74-76	Δ. Παραγωγή και σύνθεση	
77	Ε. Στοιχεία που συνοδεύουν τον προφορικό λόγο	
78	ΣΤ. Λεξιλόγιο	
78-79	Z. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

79	Διαθεματική εργασία	δασκόντων στην ανάγκη να προσαρμοστεί στο σύνολο του εγχειριδίου η διδασκαλία της παραγωγής και της σύνθεσης σύμφωνα με την ισχύουσα γραμματική.
----	---------------------	--

5^η ΕΝΟΤΗΤΑ Γνωρίζω το μαγικό κόσμο του θεάτρου και του κινηματογράφου		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	9 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
82-84	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τα κείμενα της ενότητας και οι ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων προτείνεται να αξιοποιηθούν κατ' οικονομία από το διδάσκοντα, π.χ. από τα τρία εισαγωγικά κείμενα μπορούν να επιλεγούν ένα ή δύο. 2. Κατά τη διδασκαλία του ρήματος να τονιστούν: <ul style="list-style-type: none"> • η διάκριση ανάμεσα στις φωνές (μορφολογία) και τις διαθέσεις (σημασιολογία) [B2.2., B2.3], • οι χρόνοι του ρήματος και το ποιον ενέργειας [B2.4.] • να τονιστεί η σπουδαιότητα του ρήματος για τα αφηγηματικού τύπου κείμενα και να δοθούν παραδείγματα αξιοποίησης των ρηματικών χρόνων στα αφηγηματικά κειμενικά είδη (προφορικά/γραπτά, ιστορικές αφηγήσεις, αφηγήσεις συμβάντων κ.λ.π). 3. Να διευκρινιστεί στους μαθητές ότι ο παρακείμενος ανήκει στη χρονική βαθμίδα του παρόντος και να προσαρμοστεί ο σχετικός πίνακας της σ. 91 [B2.4.], σύμφωνα και με τα διαλαμβανόμενα στη σ. 35 του εγχειριδίου της Β' τάξης. 4. Η υποενότητα B3, «Παράγωγα ρήματα», να προσαρμοστεί και να διδαχτεί σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην προηγούμενη ενότητα για την παραγωγή και τη σύνθεση. 5. Εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, προτείνεται η υποενότητα E, «Το ρήμα στην αφήγηση», να διδαχτεί συνοπτικά.
84	B. Το ρήμα	
84-85	B1. Ο ρόλος και η λειτουργία του	
85	B2. Οι μορφές του ρήματος.	
85	B2.1. Πρόσωπο και αριθμός	
86-87	B2.2. Συζυγίες και φωνές	
87-88	B2.3. Διαθέσεις του ρήματος	
89-91	B2.4. Χρόνοι του ρήματος και ποιον ενέργειας	
91-92	B3. Συνδεδετικά ρήματα	
92-93	Γ. Παράγωγα ρήματα	
93	Δ. Λεξιλόγιο	
94-95	Ε. Το ρήμα στην αφήγηση	
95-97	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
97	Διαθεματική εργασία	

6^η ΕΝΟΤΗΤΑ Δημιουργικές δραστηριότητες στη ζωή μου		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
100-3	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Προτείνεται να γίνει επιλογή μεταξύ των διδακτέων κειμένων, ιδιαίτερα των εισαγωγικών (1 έως 4). 2. Να δοθεί έμφαση κυρίως στη διδασκαλία της χρήσης των πτώσεων του ουσιαστικού και στον ετερόπρωτο προσδιορισμό σε γενική [B1, B2]. 3. Επίσης, να δοθεί έμφαση στην αναγνώριση των μερών της παραγράφου, με παραδείγ-
103	B. Λειτουργίες – Χρήσεις των πτώσεων του ουσιαστικού	
103	B1. Οι πτώσεις ως δείκτες για τη σχέση ουσιαστικού και ρήματος	
104-6	B2. Οι πτώσεις ως δείκτες για τη σχέση ουσιαστικού και ουσιαστικού	
106-7	Γ. Παράγωγα ουσιαστικά	
107-8	Δ. Παράγραφος – Πλαγιότιπλοι	

108-9	Ε. Λεξιλόγιο	<p>ματα από διαφορετικά κειμενικά είδη καθώς και στη σύνταξη πλαγιότιπλων [Δ].</p> <p>4. Ως προς την παραγωγή ουσιαστικών [Γ]:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η επισήμανση στο «Έμαθα ότι» (σ. 107) [Γ] «Νέα ουσιαστικά παράγονται και με τη χρήση προθημάτων...», προτείνεται να προσαρμοστεί και να διδαχτεί σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην 4^η ενότητα πιο πάνω για την παραγωγή και τη σύνθεση. • Η άσκηση 2 στο «Ακούω και μιλώ» (σ. 106) [Γ] και η άσκηση 1 της σ. 108 [Ε] να προσαρμοστούν ώστε να περιλαμβάνουν μόνο λέξεις με παραγωγικές καταλήξεις.
109-10	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
110	Διαθεματική εργασία	

7^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Ο κόσμος μέσα από την οθόνη – εικόνα		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
112-115	A. Εισαγωγικά κείμενα	<p>1. Προτείνεται να διδαχτούν κατ' επιλογήν ορισμένα μόνο από τα εισαγωγικά κείμενα (1-2 από τα 4) λόγω των χρονικών περιορισμών της ενότητας.</p> <p>2. Σε ό,τι αφορά τα άρθρα [B], προτείνεται να δοθεί έμφαση στη σημασιακή διάκριση μεταξύ οριστικού και αόριστου άρθρου.</p> <p>3. Επίσης, συνιστάται να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία της περιγραφής [Δ] με τη χρησιμοποίηση περιγραφικών κειμένων διαφορετικής προέλευσης και είδους και με έμφαση στις λεξικογραμματικές επιλογές (χρήση επιθέτων, ουσιαστικών, ρηματικών χρόνων κ.λπ).</p>
115-117	B. Οριστικό και αόριστο άρθρο – Άρθρο – Κλίση των άρθρων	
117-118	Γ. Παράγωγα επίθετα	
118-120	Δ. Περιγραφή	
120	Ε. Λεξιλόγιο	
121	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
122	Διαθεματική εργασία	

8^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Αθλητισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες. Παρακολουθώ και συμμετέχω		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
124-126	A. Εισαγωγικά κείμενα	<p>1. Προτείνεται να διδαχτούν ορισμένα μόνο από τα εισαγωγικά κείμενα (1-2 από τα 4).</p> <p>2. Συνιστάται να τονιστεί στη διδασκαλία η διάκριση μεταξύ κύριων και δευτερευουσών προτάσεων και να δοθεί έμφαση στην παρατακτική σύνδεση προτάσεων – περιόδων και το ασύνδετο σχήμα [B2, B3].</p> <p>3. Σκόπιμο είναι να επισημανθεί κατά τη διδασκαλία η στίξη (κόμματα) ή η απουσία της στις συναφείς συντάξεις.</p>
127	B. Παρατακτική σύνδεση – Ασύνδετο σχήμα	
127	B1. Περίοδοι λόγου – Κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις	
128-130	B2. Παρατακτική σύνδεση προτάσεων – περιόδων	
130-131	B3. Ασύνδετο σχήμα	
131-133	Γ. Αφήγηση	
133-135	Δ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

136	Διαθεματική εργασία	4. Για την εμπέδωση της διδασκαλίας της υποενότητας Γ, «Αφήγηση», προτείνεται να χρησιμοποιηθούν παραδείγματα από διαφορετικά κειμενικά είδη του γραπτού λόγου (λογοτεχνικά κείμενα, κείμενα από τον τύπο και το διαδίκτυο κ.λπ) και να δοθεί έμφαση στα δομικά στοιχεία και τις λεξικογραμματικές επιλογές που διαφοροποιούν τα κειμενικά παραδείγματα.
-----	---------------------	--

9 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ Ανακαλύπτω τη μαγεία της γνώσης		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	4 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
138-141	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Τα κείμενα της ενότητας αυτής και οι ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων μπορούν να αξιοποιηθούν κατ' επιλογήν από το διδάσκοντα. 2. Για τη διδασκαλία του συνταγματικού και του παραδειγματικού άξονα [B, Γ] οι διδάσκοντες καλούνται να ανατρέξουν στο θεωρητικό και το διδακτικό μέρος του Βιβλίου Εκπαιδευτικού (σ. 103-108). 3. Οι διδάσκοντες να επιλέξουν από τις δραστηριότητες του εγχειριδίου και του Τετραδίου Εργασιών τις καταλληλότερες για το επίπεδο των μαθητών τους.
141-142	B. Συνταγματικός άξονας	
142-144	Γ. Παραδειγματικός άξονας	
145-146	Δ. Λεξιλόγιο	
146-148	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
148	Διαθεματική εργασία	

10 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό του		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
150-153	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Τα κείμενα της ενότητας μπορούν να αξιοποιηθούν κατ' οικονομία από το διδάσκοντα. 2. Προτείνεται να δοθεί έμφαση στην υποτακτική σύνδεση των προτάσεων [B2] και τον βαθμό αξιοποίησης της σε ποικίλα κειμενικά είδη (π.χ. προφορικές συζητήσεις έναντι επιστημονικών κειμένων), καθώς και στη χρήση των λεξικών [Δ]. 3. Επίσης, να τονιστεί η χρήση ή η απουσία κόμματος στην υποτακτική σύνδεση (σ. 156). 4. Μαζί με τα σημεία στίξης που αναφέρονται στη σ. 158 να διδασχτεί και το Θαυμαστικό. 5. Σε ό,τι αφορά στη χρήση λεξικών [Δ], προτείνεται να αξιοποιηθεί κυρίως το <i>Ερμηνευτικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής</i> του Γυμνασίου.
153	B. Υποτακτική σύνδεση των προτάσεων	
153-154	B1. Δευτερεύουσες προτάσεις	
155	B2. Υποτακτική σύνδεση προτάσεων	
155-156	B3. Η στίξη στην υποτακτική σύνδεση	
156-158	Γ. Σημεία στίξης	
159	Δ. Χρήση λεξικών	
160	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
161	Διαθεματική εργασία	

Β΄ ΤΑΞΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Σύνολο: 52 ώρες

1^η ΕΝΟΤΗΤΑ Από τον τόπο μου σ' όλη την Ελλάδα		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
10-14	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τα κείμενα της ενότητας μπορούν να αξιοποιηθούν κατ' οικονομία από το διδάσκοντα. 2. Η παράλειψη του υποκειμένου [B1] και η συμφωνία υποκειμένου – ρήματος [B2] μπορούν να διδαχτούν περιληπτικά, εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός. 3. Ως προς τα αχώριστα μόρια [Γ]: <ul style="list-style-type: none"> • Να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τη Γραμματική οι λέξεις που αρχίζουν με αχώριστα μόρια-προθήματα θεωρούνται σύνθετες και όχι παράγωγες και ότι στην περίπτωση αυτή το μόριο είναι το α' συνθετικό. • Πρέπει να διευκρινιστεί όμως στους μαθητές ότι σύμφωνα με ορισμένες γραμματικές οι λέξεις που αρχίζουν με αχώριστο μόριο κατατάσσονται στις παράγωγες λέξεις. • Ο πίνακας της σ. 18 να συμπληρωθεί με τα λόγια αχώριστα μόρια <i>ανα-</i>, <i>απο-</i>, <i>κατα-</i>, <i>προσ-</i>. • Εφόσον υλοποιηθούν η άσκηση 2 της σ. 24 [E] του εγχειριδίου και οι ασκήσεις 1, 1α της σ. 12 και 1γ των σ. 12-13 του Τετραδίου Εργασιών, να προσαρμοστεί η διατύπωσή τους σύμφωνα με την ισχύουσα Γραμματική. • Γενικότερα, συνιστάται να προσαρμοστεί στο σύνολο του εγχειριδίου και του συναφούς Τετραδίου Εργασιών η διδασκαλία των αχώριστων μορίων σύμφωνα με την ισχύουσα γραμματική. 4. Η διδασκαλία των τρόπων ανάπτυξης παραγράφου σκόπιμο είναι να συσχετιστεί με τη λειτουργία και την αξιοποίηση τους στο πλαίσιο διαφορετικών κειμενικών ειδών. 5. Η υποενότητα «Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφου» [Δ2] μπορεί να διδαχτεί συνοπτικά, αν υπάρχει έλλειψη χρόνου.
15	B. Το υποκείμενο	
15 -16	B1. Οι μορφές του υποκειμένου	
16-17	B2. Συμφωνία υποκειμένου – ρήματος	
17-19	Γ. Παραγωγή με αχώριστα μόρια	
17	Δ. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	
19-20	Δ1. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	
21-23	Δ2. Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	
24	Ε. Λεξιλόγιο ενότητας	
25	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
25	Διαθεματική εργασία	

2^η ΕΝΟΤΗΤΑ Ζούμε με την οικογένεια		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
28-31	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Από τα κείμενα 1 έως 4 μπορούν να επιλεγούν τα καταλληλότερα για τους σκοπούς της διδασκαλίας. 2. Κατά τη διδασκαλία της υποενότητας Β:
32	B. Εγκλίσεις – Χρόνοι	
32-33	B1. Εγκλίσεις στις ανεξάρτητες προτάσεις	

33-36	B2. Χρόνοι του ρήματος	<ul style="list-style-type: none"> • να τονιστούν οι βασικές σημασίες των εγκλίσεων (οριστική: δηλώνει το πραγματικό· υποτακτική: το ενδεχόμενο ή το επιθυμητό· προστακτική: την προσταγή, την προτροπή ή την απαγόρευση). • να γίνει αναφορά στους χρόνους στους οποίους εμφανίζεται κάθε έγκλιση, • να αναφερθεί στους μαθητές ότι το μη συνοπτικό ποιόν ενέργειας ονομάζεται και <i>εξακολουθητικό</i> και ότι το συνοπτικό ονομάζεται και <i>στιγμιαίο</i>. <p>3. Η υποενότητα Γ2, «Η μορφή των συνθέτων: το συνδεδετικό φωνήεν», αν υπάρχει έλλειψη χρόνου, μπορεί να διδαχτεί περιληπτικά.</p> <p>4. Να δοθεί έμφαση στη σύνταξη περίληψης από πλαγιότιπλους [Δ]. Σκόπιμο είναι να υπογραμμιστεί η χρησιμότητα της περίληψης σε διαφορετικά κειμενικά είδη στα οποία αυτή ενσωματώνεται (π.χ. σε αναδιηγήσεις συμβάντων γενικά, σε δημοσιογραφικά άρθρα κ.ά.)</p>
37	Γ. Τα είδη των συνθέτων	
37-38	Γ1. Τα είδη των συνθέτων	
38	Γ2. Η μορφή των συνθέτων: το συνδεδετικό φωνήεν	
39	Δ. Περίληψη κειμένου – Πλαγιότιπλοι	
40	Ε. Λεξιλόγιο ενότητας	
41	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
42	Διαθεματική εργασία	

3^η ΕΝΟΤΗΤΑ Φίλοι για πάντα

ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
44-47	A. Εισαγωγικά κείμενα	<p>1. Από τα εισαγωγικά κείμενα 1 έως 4 προτείνεται να διδαχτούν κατ' επιλογήν, εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, δύο έως τρία.</p> <p>2. Να υπογραμμιστεί ότι οι φωνές δεν είναι φορείς σημασίας, σε αντίθεση με τις διαθέσεις (4^η ενότητα).</p> <p>3. Για να αποκτήσουν εποπτεία των ρηματικών κλίσεων, είναι σκόπιμο οι μαθητές να ανατρέξουν στη Γραμματική.</p> <p>4. Προτείνεται να τονιστεί με τα κατάλληλα παραδείγματα ότι το α' συνθετικό των λέξεων μπορεί να ανήκει σχεδόν σε κάθε μέρος του λόγου.</p>
48	B. Ενεργητική και παθητική φωνή – Συζυγίες	
48-49	B1. Ενεργητική και παθητική φωνή	
50-51	B2. Συζυγίες	
51-53	Γ. Το Α' συνθετικό	
54	Δ. Λεξιλόγιο	
55	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
56	Διαθεματική εργασία	

4^η ΕΝΟΤΗΤΑ Το σχολείο στο χρόνο

ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
58-61	A. Εισαγωγικά κείμενα	<p>1. Εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, προτείνεται να διδαχτούν κατ' επιλογήν ορισμένα μόνο από τα εισαγωγικά κείμενα (1-4).</p> <p>2. Στις διαθέσεις του ρήματος [B1] να δοθούν μερικά παραδείγματα μετατροπής της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική. Προτείνεται να χρησιμοποιηθεί για το σκοπό αυτό και η άσκηση 2, σ. 35, του Τετραδίου Εργασιών.</p> <p>3. Ο πίνακας της σ. 63 για τις ρηματικές διαθέ-</p>
62	B. Διαθέσεις του ρήματος – Μεταβατικά και αμετάβαρα ρήματα – Αντικείμενο	
62-63	B1. Διαθέσεις του ρήματος	
64-65	B2. Μεταβατικά και αμετάβαρα ρήματα	
65-68	B3. Αντικείμενο – Μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα	
69	Γ. Συνοχή ευρύτερου κειμένου	
70	Δ. Λεξιλόγιο	

71	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	<p>σεις μπορεί να μη διδαχτεί.</p> <p>4. Προτείνεται να δοθεί έμφαση στις μορφές του αντικειμένου και τη διάκριση μεταξύ άμεσου και έμμεσου αντικειμένου [B3]. Η διάκριση μονόπτωτα – δίπτωτα ρήματα μπορεί να διδαχτεί συνοπτικά.</p> <p>5. Τα φαινόμενα κοινωνικής συνοχής προτείνεται να εξεταστούν και συγκριτικά σε παραδείγματα από διαφορετικά κειμενικά είδη.</p>
72	Διαθεματική εργασία	

5 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Συζητώντας για την εργασία και το επάγγελμα		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
74-77	A. Εισαγωγικά κείμενα	<p>1. Να διδαχτούν κατ' επιλογήν ορισμένα από τα κείμενα 1 έως 4 και 6 έως 8.</p> <p>2. Προτείνεται να περιγραφεί ο σχηματισμός των παραθετικών των επιρρημάτων, συμπληρωματικά προς τα αναφερόμενα στην υποενότητα B1, με αξιοποίηση και του σχετικού υλικού από το εγχειρίδιο Γραμματικής.</p> <p>3. Οι διάφοροι τρόποι εκφοράς του β' όρου σύγκρισης (σ. 80) μπορούν να αναφερθούν συνοπτικά αν υπάρχει έλλειψη χρόνου.</p> <p>4. Η επισήμανση «Το αρχικό -ο γίνεται -ω όταν οι λέξεις γίνονται β' συνθετικά ή παράγουν λέξεις με αχώριστα μόρια», που περιλαμβάνεται στο «Μαθαίνω για το β' συνθετικό» (σ. 83), να προσαρμοστεί σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω (1^η ενότητα) για τα αχώριστα μόρια.</p> <p>5. Η διδασκαλία της περιγραφής και της αφήγησης σκόπιμο είναι να εστιασθεί στα στοιχεία δομής και τις διαφορές μεταξύ διαφορετικών κειμενικών ειδών που ανήκουν στον ένα ή στον άλλον από αυτούς τους δύο κειμενικούς τύπους.</p>
77	B. Οι βαθμοί των επιθέτων – Η σύγκριση	
77-80	B1. Οι βαθμοί των επιθέτων και των επιρρημάτων	
80-81	B2. Η σύγκριση	
81-83	Γ. Β' συνθετικό	
83-84	Δ. Οργάνωση και συνοχή της περιγραφής και της αφήγησης	
85	Ε. Λεξιλόγιο	
86	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
86	Διαθεματική εργασία	

6 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Παρακολουθώ, ενημερώνομαι και ψυχαγωγούμαι από διάφορες πηγές		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
88-90	A. Εισαγωγικά κείμενα	<p>1. Προτείνεται να αξιοποιηθεί το βιβλίο της Γραμματικής για την κλίση των αντωνυμιών.</p> <p>2. Η διδακτική προτεραιότητα προτείνεται να δοθεί στους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών και στον κειμενικό ρόλο των ισχυρών τύπων τους (έμφαση και αντιδιαστολή).</p>
90	B. Οι αντωνυμίες	
90-91	B1. Οι αντωνυμίες	
91-92	B2. Οι προσωπικές αντωνυμίες	
92-93	B3. Οι άλλες αντωνυμίες	
94-95	Γ. Ετυμολογικές οικογένειες λέξεων	
95	Δ. Λεξιλόγιο	

96-97	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	3. Σε ό,τι αφορά τα άλλα είδη αντωνυμιών η διδασκαλία μπορεί να επικεντρωθεί κυρίως στους συντακτικούς τους ρόλους.
98	Διαθεματική εργασία	

7 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Βιώνοντας προβλήματα της καθημερινής ζωής		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
100-104	Α. Εισαγωγικά κείμενα	<p>1. Προτείνεται, εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, από τα κείμενα της ενότητας να επιλεγούν τα καταλληλότερα για τους σκοπούς της διδασκαλίας.</p> <p>2. Κατά τη διδασκαλία των επιρρηματικών προσδιορισμών προτείνεται να δοθεί η έμφαση στα κυριότερα από τα είδη τους και στις συχνότερες από τις σημασίες τους.</p> <p>3. Για τη διδασκαλία συνδετικών λέξεων και φράσεων [Δ] και τις σχετικές δραστηριότητες, προτείνεται να καταρτιστούν και να χρησιμοποιηθούν κατάλογοι με ανάλογους όρους. Επίσης συνίσταται να χρησιμοποιηθούν παραδείγματα από ποικίλα κειμενικά είδη και οι μαθητές να αναγνωρίσουν σε αυτά τις διαφορετικές χρήσεις (ή την απουσία) των συνδετικών λέξεων.</p>
104-106	Β. Τα είδη των επιρρηματικών προσδιορισμών	
107-108	Γ. Παράγωγα επιρρήματα	
109	Δ. Οι συνδετικές λέξεις και φράσεις	
110-111	Ε. Λεξιλόγιο	
112-113	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
113	Διαθεματική εργασία	

8 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Συζητώντας για σύγχρονα κοινωνικά θέματα		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
116-119	Α. Εισαγωγικά κείμενα	<p>1. Προτείνεται να γίνει επιλογή μεταξύ των διδακτέων κειμένων της ενότητας.</p> <p>2. Στην υποενότητα Β1 να διευκρινιστούν οι διαφορετικές σημασίες της μετοχής παθητικού ενεστώτα και της μετοχής παθητικού παρακειμένου, π.χ. <i>αναπτυσσόμενος</i> – <i>αναπτυγμένος</i>.</p> <p>3. Η διδακτική έμφαση προτείνεται να δοθεί στους τύπους μετοχής ενεργητικού ενεστώτα σε <i>-οντας/-ώντας</i> και μεσοπαθητικού παρακειμένου σε <i>-μένος</i>.</p> <p>4. Η διάκριση μεταξύ γνήσιας και καταχρηστικής σύνθεσης (σ. 125) μπορεί να διδαχτεί περιληπτικά, αν υπάρχει έλλειψη χρόνου.</p> <p>5. Προτείνεται να αξιοποιηθούν επιχειρηματολογικά κείμενα από διάφορα κειμενικά είδη (επιστημονικά και δημοσιογραφικά κείμενα, τηλεοπτικές συζητήσεις κ.λπ) και οι μαθητές να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητά τους.</p>
120	Β. Οι μετοχές	
120-121	Β1. Οι μετοχές στην ενεργητική και παθητική φωνή	
121-124	Β2. Επιθετική και επιρρηματική μετοχή	
125	Γ. Παρασύνθετα και πολυλεκτικά σύνθετα	
125-126	Γ1. Παρασύνθετα	
126-128	Γ2. Πολυλεκτικά σύνθετα	
129-131	Δ. Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων	
131-133	Ε. Λεξιλόγιο	
133	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
134	Διαθεματική εργασία	

9 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ Ταξίδι στο μαγικό κόσμο του διαστήματος		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
136-138	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Από τα κείμενα της ενότητας μπορούν να επιλεγούν τα καταλληλότερα για τους σκοπούς της διδασκαλίας. 2. Προτείνεται να δοθεί έμφαση στους τρόπους αξιοποίησης των διάφορων λεξικών [Δ], με χρήση τόσο του <i>Ερμηνευτικού Λεξικού της Νέας Ελληνικής</i> του Γυμνασίου όσο και λεξικών άλλων ειδών. 3. Σκόπιμο είναι να δοθεί έμφαση στη διαφορετική οργάνωση και ενδεχομένως, στόχους (έκφραση) της επιχειρηματολογίας στα άλλα μαθήματα.
139-140	B. Ορισμός	
141-143	Γ. Η επιχειρηματολογία στα άλλα μαθήματα	
143-146	Δ. Χρήση λεξικών	
146	Ε. Λεξιλόγιο	
147	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
147	Διαθεματική εργασία	

Γ΄ ΤΑΞΗ

Σύνολο: 50 ώρες

1 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ Η Ελλάδα στον κόσμο		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
10-11	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Μπορούν να διδαχτούν κατ' οικονομία ορισμένα μόνο από τα κείμενα της ενότητας. 2. Προτείνεται να δοθεί έμφαση στους τρόπους σύνδεσης των προτάσεων και ιδιαίτερα στη διάκριση μεταξύ παρατακτικής και υποτακτικής σύνδεσης (σ. 16-17) [B1]. 3. Οι υποενότητες «Οι επιλογές στις συνδέσεις των προτάσεων και οι συνέπειές τους στο λόγο» [B2] και «Οι συνδέσεις των προτάσεων στον προφορικό λόγο» [B3] μπορούν να διδαχτούν συνοπτικά ή να παραλειφθούν ανάλογα με τις διδακτικές ανάγκες και τους χρονικούς περιορισμούς. 4. Μπορούν να ανατεθούν στους μαθητές μικρές ερευνητικές εργασίες, ατομικές ή σε ομάδες, ενδεχομένως με διαθεματικό περιεχόμενο, αφού ο διδάσκων διευκρινίσει το πλαίσιο παρουσίασης και τα κειμενικά είδη που αναμένεται να παραχθούν (προφορική συζήτηση, ομιλία, επιχειρηματολογικό κείμενο, κριτική αξιολόγηση πηγών κ.λπ) [Γ].
12	B. Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων	
12 -17	B1. Οι διάφοροι τρόποι σύνδεσης των προτάσεων	
17-19	B2. Οι επιλογές στις συνδέσεις των προτάσεων και οι συνέπειές τους στο λόγο	
20	B3. Οι συνδέσεις των προτάσεων στον προφορικό λόγο	
20-21	Γ. Σύνθεση ερευνητικών εργασιών	
23-25	Δ. Λεξιλόγιο – Η επιλογή της λέξης	
25-27	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
27	Διαθεματική εργασία	

2 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ Γλώσσα – Γλώσσες και πολιτισμοί του κόσμου		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
30-32	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Προτείνεται, εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, να επιλεγούν δύο από τα τέσσερα εισαγωγικά κείμενα. 2. Να δοθεί έμφαση: <ul style="list-style-type: none"> • στη διάκριση μεταξύ ονοματικών και επιρρηματικών δευτερευουσών προτάσεων λόγω της σπουδαιότητάς της για τη σύνταξη και • στην αναγνώριση των συντακτικών ρόλων των ειδικών, των βουλητικών και των ενδοιαστικών προτάσεων. 3. Συνιστάται να διευκρινιστεί ότι οι διατακτικοί σύνδεσμοι ονομάζονται <i>ενδοιαστικοί</i> (σ. 37). 4. Τα φαινόμενα πολυσημίας προτείνεται να αναδειχτούν διαθεματικά μέσα από κειμενικά παραδείγματα διαφορετικής προέλευσης, προκειμένου οι μαθητές να αντιληφθούν ότι σχετίζονται με τα κειμενικά είδη και τις περιστάσεις επικοινωνίας. 5. Οι μαθητές προτείνεται να εξοικειωθούν με τη διατύπωση αιτιολογημένων κρίσεων μέσα από την επεξεργασία παραδειγμάτων από κατάλληλα κειμενικά είδη.
32	B. Είδη δευτερευουσών προτάσεων	
32-34	B1. Ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις	
34-35	B2. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις: Ειδικές	
35-36	B3. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις: Βουλητικές	
36-37	B4. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις: Ενδοιαστικές	
37-41	Γ. Λεξιλόγιο – Πολυσημία της λέξης	
41-43	Δ. Διατύπωση αιτιολογημένων κρίσεων	
43-44	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
44	Διαθεματική εργασία	

3 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε όλοι διαφορετικοί		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
46-48	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Από τα κείμενα 1 έως 7 μπορούν να επιλεγούν για διδασκαλία τρία έως τέσσερα κείμενα λόγω πληθώρας ύλης της ενότητας. 2. Συνιστάται να δοθεί έμφαση στις διαφορές μεταξύ ευθειών και πλάγιων ερωτηματικών προτάσεων και σε εκείνες μεταξύ ευθέος και πλάγιου λόγου [B]. 3. Σε ό,τι αφορά ειδικά στον πλάγιο λόγο προτείνεται: <ul style="list-style-type: none"> • να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία των ρημάτων και εκφράσεων που χρησιμοποιούνται στον πλάγιο λόγο (βλ. σ. 52 και 56), • να τονιστούν οι αλλαγές στις προτάσεις
49	B. Ερωτηματικές προτάσεις – Ευθύς και πλάγιος λόγος	
49-50	B1. Ερωτηματικές προτάσεις	
51-52	B2. Οι ερωτήσεις στον πλάγιο λόγο	
52-56	B3. Από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο και αντίστροφα	
56	Γ1. Λεξιλόγιο. Ρήματα και εκφράσεις για τον πλάγιο λόγο.	
56	Γ2. Λέξεις για την ισότητα και τη διαφορά	
57-59	Δ. Σχήματα λόγου – Κυριολεξία και μεταφορά	
60-61	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

61	Διαθεματική εργασία	<p>του ευθέος λόγου, όταν αυτές μετατρέπονται σε πλάγιο λόγο (οι κύριες αποφαντικές σε δευτερεύουσες ειδικές, οι προστακτικές προτάσεις σε βουλητικές και οι ευθείες ερωτήσεις σε πλάγιες), και</p> <ul style="list-style-type: none"> • να υποδειχτούν με παραδείγματα οι αλλαγές στα πρόσωπα του ρήματος, στις προσωπικές και κτητικές αντωνυμίες και στα τοπικά και χρονικά επιρρήματα. <p>4. Για τη διδασκαλία της διάκρισης μεταξύ κυριολεξίας και μεταφοράς, προτείνεται να αξιοποιηθούν παραδείγματα από κείμενα ποικίλων ειδών, μεταξύ άλλων από λογοτεχνικά κείμενα [Δ] και να τονιστεί ότι ο μεταφορικός λόγος εξαρτάται από το κειμενικό είδος και την πρόθεση του ομιλητή ή του συγγραφέα.</p>
----	---------------------	---

4^η ΕΝΟΤΗΤΑ Ενωμένη Ευρώπη και Ευρωπαίοι πολίτες		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
64-66	Α. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Προτείνεται από τα δεκατρία κείμενα της ενότητας να επιλεγούν κατ' οικονομία τα καταλληλότερα για τους σκοπούς της διδασκαλίας. 2. Σε ότι αφορά στις αναφορικές προτάσεις [B], να δοθεί έμφαση: <ul style="list-style-type: none"> • στη διάκριση μεταξύ επιθετικών και ελεύθερων αναφορικών προτάσεων και • στις χρήσεις της αντωνυμίας <i>ο οποίος/η -α/το -ο</i>, ανάλογα με το συντακτικό της ρόλο. 3. Τα περιεχόμενα της υποενότητας Γ, «Ελληνικά σε ξένες γλώσσες», μπορούν, εφόσον ο χρόνος δεν επαρκεί, να διδαχτούν με συντομία. 4. Η διδασκαλία των φαινομένων συνωνυμίας και σημασιολογικής αντίθεσης συνιστάται να γίνει διαθεματικά με παραδείγματα από διαφόρων ειδών κείμενα [Δ]. 5. Σε σχέση ειδικότερα με τις επιλογές ανάμεσα σε συνώνυμες λέξεις (π.χ. <i>φτιάχνω/κατασκευάζω</i>), προτείνεται να συσχετιστεί η λειτουργία τους με το ύφος, τον σκοπό και τις ευρύτερες περιστάσεις παραγωγής των κειμένων.
67	Β. Αναφορικές προτάσεις	
67-68	Β1. Επιθετικές αναφορικές προτάσεις	
69-71	Β2. Ελεύθερες αναφορικές προτάσεις	
72-74	Β3. Γένος, αριθμός και πτώση της αναφορικής αντωνυμίας: ο οποίος	
75-76	Β4. Το «που» και οι προθετικές φράσεις	
77-80	Γ. Ελληνικά σε ξένες γλώσσες	
81-83	Δ. Συνώνυμα – Αντίθετα	
84-85	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
85	Διαθεματική εργασία	

5^η ΕΝΟΤΗΤΑ
Ειρήνη – πόλεμος

ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
88-91	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Προτείνεται να επιλεγούν για διδακτική αξιοποίηση ορισμένα μόνο από τα κείμενα της ενότητας, ιδίως από τα εισαγωγικά. 2. Συνιστάται να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία των τελικών και αιτιολογικών συνδέσμων [B]. 3. Η υποενότητα Γ, «Αναλύοντας το κείμενο στα συστατικά του», εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, μπορεί να διδαχτεί συνοπτικά. 4. Προτείνεται να τονιστεί η διάκριση μεταξύ ομόηχων και ομόγραφων λέξεων.
92	B. Τελικές και αιτιολογικές προτάσεις	
92-94	B1. Τελικές προτάσεις	
94-96	B2. Αιτιολογικές προτάσεις	
97-99	Γ. Αναλύοντας το κείμενο στα συστατικά του	
100-101	Δ. Λεξιλόγιο – Ομόηχες και παρώνυμες λέξεις	
102-103	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
103-104	Διαθεματική εργασία	

6^η ΕΝΟΤΗΤΑ
Ενεργοί πολίτες για την υπεράσπιση οικουμενικών αξιών

ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
106-8	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Προτείνεται να διδαχτούν κατ' επιλογήν δύο από τα τέσσερα εισαγωγικά κείμενα. 2. Προτείνεται κατά τη διδασκαλία των χρονικών προτάσεων να δοθεί έμφαση στους κυριότερους χρονικούς συνδέσμους και τις σημασίες τους, καθώς και στο ρόλο τους στα αφηγηματικά κείμενα. 3. Από τα κείμενα της ενότητας για τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς προτείνεται να επιλεγθεί το κείμενο 7 (σ. 113). 4. Συνιστάται η διδασκαλία των υπωνύμων και του ορισμού [Γ] να προσεγγιστεί διαθεματικά, με χρήση και κειμένων από άλλα σχολικά εγχειρίδια και από το σχολικό λεξικό.
109	B. Χρονικές και υποθετικές προτάσεις	
109-11	B1 Χρονικές προτάσεις	
112-14	B2 Υποθετικές προτάσεις	
115	Γ. Υπώνυμα – Ορισμός	
115	Γ1. Υπώνυμα	
115-18	Γ2. Ορισμός	
118-20	Δ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
120	Διαθεματική εργασία	

7^η ΕΝΟΤΗΤΑ
Τέχνη: μια γλώσσα για όλους σε όλες τις εποχές

ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
122-23	A. Εισαγωγικά κείμενα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Προτείνεται να διδαχτούν κατ' επιλογήν δύο έως τρία από τα τέσσερα εισαγωγικά κείμενα. 2. Σε ό,τι αφορά τις αποτελεσματικές και τις εναντιωματικές προτάσεις [B], η έμφαση να δοθεί στις χρήσεις και σημασίες των αντίστοιχων συνδέσμων.
124	B. Αποτελεσματικές προτάσεις και εναντιωματικές προτάσεις	
124-25	B1. Αποτελεσματικές προτάσεις	
125-27	B2. Εναντιωματικές προτάσεις	
127-28	Γ. Μετωνυμία	
129-31	Δ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

131	Διαθεματική εργασία	3. Η θεωρία για τη μετωνυμία προτείνεται να δοθεί με τη χρήση χαρακτηριστικών παραδειγμάτων από διαφορετικά κειμενικά είδη, ώστε να αναδειχθούν οι επικοινωνιακοί και κειμενικοί παράγοντες που αιτιολογούν τη χρήση της [Γ].
-----	---------------------	---

8^η ΕΝΟΤΗΤΑ Μπροστά στο μέλλον		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
134-137	A. Εισαγωγικά κείμενα	<p>1. Εφόσον ο χρόνος δεν επαρκεί, προτείνεται να επιλεγούν δύο από τα τέσσερα εισαγωγικά κείμενα καθώς και τα κείμενα 6 έως 9 και 12.</p> <p>2. Η διδασκαλία των μορίων [B] θα πρέπει να επικεντρωθεί στα συχνότερα από αυτά, (να, θα, ας, για). Οι διδάσκοντες καλό είναι να αποφεύγουν να χαρακτηρίζουν γενικά ως μόρια άκλιτες λέξεις που αναγνωρίζονται σε άλλα σημεία των εγχειριδίων ως επιρρήματα ή σύνδεσμοι.</p> <p>3. Από τα σχήματα λόγου [Δ], προτείνεται η διδακτική έμφαση να δοθεί κυρίως στην παρομοίωση, την υπερβολή και το σχήμα λιτότητας, που συναντούν οι μαθητές και στα λογοτεχνικά κείμενα.</p> <p>4. Να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία της περίληψης [E]. Προτείνονται ενδεικτικά τα ακόλουθα στάδια στη σύνταξη περίληψης:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κατανόηση του κειμένου και εντοπισμός του θεματικού του κέντρου. • Επεξεργασία του κειμένου: υπογράμμιση των βασικών λέξεων κάθε παραγράφου, σύνταξη πλαγιασιτίλων για κάθε παράγραφο. • Συγγραφή της περίληψης: αναφορά του θεματικού κέντρου του κειμένου, αξιοποίηση των πλαγιασιτίλων, χρησιμοποίηση συνδετικών λέξεων και εκφράσεων, μετατροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο με χρήση κατάλληλων ρημάτων κ.ά. • Επανελέγχος της περίληψης: αριθμός λέξεων, αποφυγή υπερβολικής πύκνωσης αλλά και περιττών λεπτομερειών, σφάλματα νοηματικά, υφολογικά, εκφραστικά, ορθογραφικά, αντι-
138-139	B. Μόρια	
140-142	Γ. Στίξη	
142-144	Δ. Σχήματα λόγου	
145-147	Ε. Περίληψη	
148-149	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

150	Διαθεματική εργασία	<p>στοιχεία του παραχθέντος κειμένου με το ζητούμενο επικοινωνιακό πλαίσιο κ.ά.</p> <p>5. Σχετικά με την περίληψη, επισημαίνεται ειδικότερα ότι δεν είναι μία δεξιότητα αποκομμένη από τις περιστάσεις της χρησιμοποίησης της (συντάκτης, αποδέκτης, σκοπός της συμπύκνωσης) και είναι σκόπιμο οι σχετικές δραστηριότητες να εντάσσονται σε ευρύτερο κειμενικό πλαίσιο (π.χ. δημοσιογραφικό άρθρο που συμπεριλαμβάνει την περίληψη της έκθεσης ενός διεθνούς οργανισμού για την κοινωνική κατάσταση στην Ελλάδα).</p>
-----	---------------------	---

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Ο διδάσκων σε συνεργασία με τον Σχολικό Σύμβουλο, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του σχολείου και της συγκεκριμένης τάξης, μπορεί να προβαίνει σε ανάλογες διαφοροποιήσεις της διδασκόμενης ύλης και του αριθμού των ωρών σε ορισμένες από τις διδακτικές ενότητες.

ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ

Για τα Αγγλικά:

Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στηρίζεται στην κατάκτηση επιπέδων γλωσσομάθειας. Σύμφωνα με αυτό η διδακτέα ύλη δεν μπορεί να οριστεί με κεφάλαια βιβλίων αλλά με το τι οι μαθητές μπορούν να κάνουν με τη γλώσσα για την επίτευξη των επιπέδων γλωσσομάθειας.

Εκείνο που μπορεί να επισημανθεί είναι ότι οι καθηγητές έχουν την ευχέρεια να μην ολοκληρώσουν την ύλη ενός βιβλίου για τη συγκεκριμένη τάξη, να συνεχίσουν ένα βιβλίο το επόμενο σχολικό έτος ή να παραλείπουν έως και δύο ή τρία κεφάλαια, ανά τάξη, ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες της τάξης τους.

Για τα Γαλλικά:

Α΄ Γυμνασίου	Μέχρι και την 3 ^η Ενότητα (Unité 3) του διδακτικού πακέτου <i>Action.fr-gr 1</i>
Β΄ Γυμνασίου	Ολοκλήρωση του διδακτικού πακέτου <i>Action.fr-gr 1</i>
Γ΄ Γυμνασίου	Μέχρι και την 3 ^η Ενότητα (Unité 3) του διδακτικού πακέτου <i>Action.fr-gr 3</i>

Για τα Γερμανικά:

Α΄ Γυμνασίου	Μέχρι το 5 ^ο κεφάλαιο (Lektion 5) του διδακτικού πακέτου <i>Deutsch – ein Hit! 1</i>
Β΄ Γυμνασίου	Ολοκλήρωση του διδακτικού πακέτου <i>Deutsch – ein Hit! 1</i>
Γ΄ Γυμνασίου	Μέχρι το 4 ^ο κεφάλαιο (Lektion 4) του διδακτικού πακέτου <i>Deutsch – ein Hit! 2</i>

Επισημαίνεται ωστόσο ότι θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί να μεριμνούν, ώστε να γίνεται «αποτελεσματική» χρήση του διδακτικού χρόνου. Για την επίτευξη αυτού του στόχου οι εκπαιδευτικοί οφείλουν:

α) να αξιοποιούν στον μέγιστο βαθμό τις γνώσεις που απέκτησαν οι μαθητές στην προηγούμενη βαθμίδα ή τάξη,

β) να αποφεύγουν να χρονοτριβούν ασκόπως σε επιμέρους φαινόμενα, ασκήσεις κ.λπ., και ταυτόχρονα

γ) να αποφεύγουν να «βιάζονται» υπερβολικά, πράγμα που θα προκαλούσε κενά στην οικοδόμηση της γλωσσομάθειας.

Οι εκπαιδευτικοί οφείλουν πρωτίστως να λαμβάνουν υπόψη τους το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και να δίνουν την απαιτούμενη προσοχή στον προγραμματισμό της διδασκαλίας εν γένει, αλλά και της κάθε διδακτικής ώρας χωριστά.

ΙΤΑΛΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΠΑΝΙΚΑ

Η διδασκαλία των Ιταλικών και των Ισπανικών στο Γυμνάσιο γίνεται με τα διδακτικά εγχειρίδια, τα οποία ο διδάσκων επιλέγει από τον Κατάλογο Εγκεκριμένων Βοηθημάτων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού και προμηθεύονται από το ελεύθερο εμπόριο. Κάθε κατάλογος περιλαμβάνει διαφορετικές διδακτικές σειρές οι οποίες πρέπει να συνάδουν με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) προκειμένου να εγκριθούν. Η κάθε μία από αυτές αποτελεί διαφορετική πρόταση υλοποίησης του ΑΠΣ, με διαφορετική δομή και δόμηση της ύλης, διαφορετική παρουσίαση των λεκτικών πράξεων, των μορφοσυνητακτικών φαινομένων κ.λπ., και γι' αυτό, κάθε τμήμα προχωράει μεν προς τον ίδιο στόχο, αλλά με διαφορετικό τρόπο.

Ωστόσο, οι διδάσκοντες θα πρέπει να λάβουν υπόψη:

α) ότι ιδιαίτερα κατά τα αρχικά στάδια εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας, αυτό που προέχει είναι η οικοδόμηση ενός βασικού γνωστικού υπόβαθρου, προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη συνέχιση της κατάκτησης της γλώσσας,

β) ότι το εκάστοτε διδακτικό εγχειρίδιο είναι ένα «εργαλείο» υλοποίησης του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών, το οποίο, στο σύνολό του, αλλά και ως προς τους επιμέρους διδακτικούς στόχους, αποτελεί τον βασικό οδηγό, βάσει του οποίου σχεδιάζεται και υλοποιείται το μάθημα.

Σε περίπτωση που παρά τις προσπάθειες αυτές η φετινή διδαχθείσα ύλη υπολείπεται εκείνης που έχει προγραμματίσει ο διδάσκων, η ολοκλήρωσή της μπορεί να επιτευχθεί στο επόμενο σχολικό έτος, αφού ενταχθεί στον προγραμματισμό της ύλης της επόμενης τάξης.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

(Α΄ - Β΄ - Γ΄ Γυμνασίου)

Τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών των Εικαστικών είναι «ανοικτού» τύπου. Δεν προσδιορίζουν εντελώς καθορισμένη διδακτέα ύλη, αλλά προτείνουν άξονες περιεχομένου. Ο εκπαιδευτικός κατά την κρίση του συνδυάζει αυτούς τους άξονες στην διδασκαλία του και δύναται να εμβαθύνει περισσότερο ή λιγότερο στην ύλη που έχει επιλέξει. Η έκταση της διδακτέας ύλης μπορεί να προγραμματιστεί κατά την κρίση του εκπαιδευτικού, σε σχέση με το επίπεδο των μαθητών του, αφιερώνοντας πιθανώς λιγότερο χρόνο σε ορισμένα κεφάλαια του βιβλίου του μαθητή.

ΜΟΥΣΙΚΗ

(Α΄ - Β΄ - Γ΄ Γυμνασίου)

Ο εκπαιδευτικός κατά την κρίση του είναι δυνατόν να συμπύξει ορισμένες διδακτικές ενότητες, εστιάζοντας στους άξονες που προσδιορίζει το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών της Μουσικής, και ολοκληρώνοντας μόνον τις απαραίτητες και ουσιαστικότερες για αυτό μουσικές δραστηριότητες εκτέλεσης, δημιουργίας και ακρόασης σε σχέση με το επίπεδο των μαθητών του.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ (Γ΄ τάξη Γυμνασίου)

Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η διδακτέα ύλη για το μάθημα «**Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή**» της Γ΄ Γυμνασίου (βιβλίο *‘Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή’* των Στέλλα Σωτηρίου, Στέλλα Κορδονούρη και Αικατερίνη Ζαφρανίδου) καθορίζεται σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών.

Γ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η διδακτέα ύλη του μαθήματος από το βιβλίο *‘Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή’* των Στέλλα Σωτηρίου, Στέλλα Κορδονούρη και Αικατερίνη Ζαφρανίδου, ορίζεται η εξής:

Μέρος Α΄ - Ενότητα Ι: Το άτομο και η κοινωνία

- Κεφάλαιο 1: Εισαγωγικές έννοιες, σελ. 11–13
- Κεφάλαιο 5: Κοινωνικοποίηση και κοινωνικός έλεγχος, σελ. 37-45
- Κεφάλαιο 6: Κοινωνικά προβλήματα, σελ. 46-56.

Μέρος Β΄ - Ενότητα ΙΙ: Το άτομο και η πολιτεία

- Κεφάλαιο 7: Το άτομο και η πολιτεία, σελ. 59-65
- Κεφάλαιο 8: Τα πολιτεύματα και το Σύνταγμα, σελ. 66-75
- Κεφάλαιο 10: Οι λειτουργίες του κράτους, σελ. 87-97
- Κεφάλαιο 12: Δικαιώματα και υποχρεώσεις του πολίτη, σελ. 104-119.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Για το Μάθημα της **Οικιακής Οικονομίας** προτείνεται η διδακτέα ύλη να διαμορφωθεί ως εξής:

- A)** Στην **Α΄ Γυμνασίου** να διδαχθούν τα κεφάλαια: 1–5, από το διδασκόμενο βιβλίο και να μη διδαχθεί το έκτο, με τον τίτλο: “Κατοικία”.
- B)** Στη **Β΄ Γυμνασίου** να διδαχθούν τα κεφάλαια: 1–6 και τα κεφάλαια: 8–10, από το διδασκόμενο βιβλίο, δηλαδή να εξαιρεθεί το κεφάλαιο 7, με τον τίτλο: “Σύγχρονη Οικιακή Τεχνολογία”.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η ύλη της Φυσικής Αγωγής για τις τρεις τάξεις του γυμνασίου, με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών αποτελείται από κοινές θεματικές ενότητες. Το γεγονός αυτό επιτρέπει τη διδασκαλία όσων είναι απαραίτητο να διδαχθούν, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες. Για το λόγο αυτό, ο εκπαιδευτικός μπορεί να προγραμματίσει τη διδασκαλία της ύλης, καθ΄ έτος, με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες της σχολικής μονάδας (υλικοτεχνική υποδομή, αύλειος χώρος, ανάγκες της τάξης κλπ). Στον προγραμματισμό του θα πρέπει να συμπεριλάβει θέματα απ΄ όλες τις θεματικές ενότητες.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ Α΄, Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Για το μάθημα της Τεχνολογίας Α΄, Β΄ Γυμνασίου δεν διδάσκεται συγκεκριμένη ύλη, αφού η εκπαιδευτική διαδικασία προσαρμόζεται αυτόματα στα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του κάθε μαθητή σύμφωνα με το ιδιαίτερο δυναμικό του. Επιπλέον, η εκπαιδευτική διαδικασία προσαρμόζεται στα δεδομένα του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, του οποίου προσπαθεί να αξιοποιήσει το μέγιστο των δυνατοτήτων προς όφελος των μαθητών.

Οι διδάσκοντες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

Εσωτ. Διανομή

- Γραφείο Υφυπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα
- Γραφείο Ειδικού Γραμματέα
- Δ/ση Σπουδών Δ.Ε., Τμήμα Α΄
- Δ/ση Εκκλησιαστικής Εκπ/σης
- Δ/ση Ιδιωτικής Εκπ/σης
- Δ/ση Π.Ο.Δ.Ε.
- Δ/ση Ξένων και Μειονοτικών Σχολείων
- Δ/ση Ειδικής Αγωγής
- ΣΕΠΕΔ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ